

گزینه ۲

۱

موارد "ب" و "ت" درست هستند.

بررسی تمام موارد:

الف) سدیم کلرید در آب تفکیک می‌شود نه یونیده (لفظ یونیده شدن مخصوص مواد مولکولی است)

ب) $BaSO_4$ در آب نامحلول است، پس میانگین پیوند یونی در $BaSO_4$ و پیوندهای هیدروژنی بین مولکول‌های آب بیشتر از نیروی جاذبه یون-دوقطبی در محلول آن است.

پ) اتانول یک ماده غیرالکترولیت و آمونیاک الکترولیت ضعیف به شمار می‌رود. (زیرا یک باز ضعیف است)

ت) طبق جدول کتاب μ برای I_2 دقیقاً برابر صفر است. (مولکول‌های دو اتمی با ۲ اتم یکسان گشتاور دوقطبی دقیقاً برابر صفر دارند)

گزینه ۱

۲

الف) درست.

$$\frac{0.058 \text{ g}}{0.058 + 100} \times 10^6 \simeq 580 \text{ ppm}$$

ب) نادرست. تأثیر دما به نوع گاز بستگی دارد و با نسبت برابر رخ نمی‌دهد.

پ) نادرست. انحلال پذیری گاز اکسیژن در همه دماها از CO_2 کمتر است، زیرا توانایی انجام واکنش با آب دارد.

ت) درست. انحلال پذیری در دمای 60° برابر با 0.058 گرم و در دمای 30° برابر با 0.126 گرم است. این امر باعث افزایش بیش از ۱۰۰٪ انحلال پذیری شده است.

هر آنچه در مورد سه روش جداسازی تقطیر، اسمز معکوس و صافی کربن در کتاب درسی گفته شده، در جدول زیر آمده است:

روش تصفیه	آلاینده‌های جداسازی شده	آلاینده باقی مانده
تقطیر	۴ مورد: نافلزها + فلزهای سمی + حشره‌کش و آفت‌کش + آلاینده‌ها	میکروب + ترکیب‌های آلی فرار
اسمز معکوس	۵ مورد: نافلزها + فلزهای سمی + حشره‌کش و آفت‌کش + ترکیب‌های آلی فرار + آلاینده‌ها	میکروب‌ها
صافی کربن	۵ مورد: نافلزها + فلزهای سمی + حشره‌کش‌ها و آفت‌کش‌ها + ترکیب‌های آلی فرار + آلاینده‌ها	میکروب‌ها

حال به بررسی عبارت‌ها می‌پردازیم:

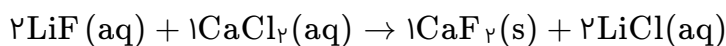
(الف) نادرست. حشره‌کش‌ها و آفت‌کش‌ها در فرآیند تقطیر قابل جداسازی هستند.

(ب) نادرست. روش صافی کربن توانایی حذف میکروب‌ها را ندارد.

(پ) طبق جدول ارائه شده روش اسمز معکوس و صافی کربن توانایی حذف ترکیب‌های آلی فرار را دارند، پس این مورد درست است.

(ت) نادرست. در دستگاه آب شیرین‌کن به کمک روش اسمز و غشای نیمه‌تراوا، آب توسط پمپ از قسمت بالایی وارد می‌شود؛ اما محلول غلیظ از قسمت بالا (فوقانی) و محلول رقیق از قسمت پایین (تحتانی) جداسازی می‌شوند.

ابتدا واکنش را موازنه کنیم:

روش نسبت تناسب با استفاده از کدهای متوالی (روش کتاب درسی)

$$200 \text{ mL LiF محلول} \times \frac{1/3 \text{ g محلول}}{1 \text{ mL محلول}} \times \frac{5 \text{ g LiF}}{100 \text{ g محلول}} \times \frac{1 \text{ mol LiF}}{26 \text{ g LiF}} \times \frac{1 \text{ mol CaCl}_2}{2 \text{ mol LiF}}$$

$$\times \frac{1 \text{ L CaCl}_2 \text{ محلول}}{0/1 \text{ mol CaCl}_2} = \frac{200 \times 1/3 \times 5 \times 10}{100 \times 26 \times 2} = 2/5 \text{ L}$$

اسکاندیم برمید: ScBr_3 (نادرست)

نیکل (III) سولفات: $\text{Ni}_2(\text{SO}_4)_3$ (نادرست)

آلومینیم کربنات: $\text{Al}_2(\text{CO}_3)_3$ (نادرست)

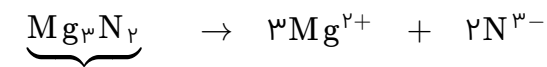
منیزیم فسفید: Mg_3P_2 (درست)

مس (I) سولفید: Cu_2S (نادرست)

کلسیم سیانید: $\text{Ca}(\text{CN})_2$ (درست)

$$\text{غلظت مولی} = \frac{10 \times \text{درصد جرمی} \times (\text{g.ml}^{-1}) \text{ چگالی}}{\text{جرم مولی}} = \frac{10 \times 5 \times 1/8}{100} = 0/9 \text{ mol.l}^{-1}$$

$$\text{درصد جرمی} = \frac{8/4}{168} \times 100 = 5\% \text{ Mg}_3\text{N}_2$$

$$\frac{0/9 \text{ mol.l}^{-1}}{1} = \frac{C_M}{3}$$

$$\Rightarrow C_M = 2/7 \text{ mol.l}^{-1}$$

هریک مول سدیم فسفید (Na_3P) شامل ۳ مول Na^+ و یک مول P^{3-} است.
بخش اول مسئله:

$$? \text{ mol (یون)} = 5 \text{ g Na}_3\text{P} \times \frac{1 \text{ mol Na}_3\text{P}}{100 \text{ g Na}_3\text{P}} \times \frac{4 \text{ mol (یون)}}{1 \text{ mol Na}_3\text{P}} \times \frac{6/02 \times 10^{23} \text{ (یون)}}{1 \text{ mol (یون)}} = 1/204 \times 10^{23} \text{ (یون)}$$

بخش دوم مسئله:

از آنجا که غلظت ppm برحسب گرم حل‌شونده در یک میلیون گرم از محلول سنجیده می‌شود؛ بنابراین نیازی به محاسبه شمار یون‌های سدیم موجود در ۵ گرم سدیم فسفید نداریم. فقط کافی است حساب کنیم در ۵ گرم از این ترکیب چند گرم یون سدیم وجود دارد:

$$? \text{ g Na}^+ = 5 \text{ g Na}_3\text{P} \times \frac{1 \text{ mol Na}_3\text{P}}{100 \text{ g Na}_3\text{P}} \times \frac{3 \text{ mol Na}^+}{1 \text{ mol Na}_3\text{P}} \times \frac{23 \text{ g}}{1 \text{ mol Na}^+} = 3/45 \text{ g Na}^+$$

$$? \text{ L (محلول)} \times \frac{1000 \text{ ml}}{1 \text{ L (محلول)}} \times \frac{1 \text{ g}}{1 \text{ ml}} = 5000 \text{ g (محلول)}$$

$$\text{ppm (Na}^+) = \frac{\text{جرم حل‌شونده}}{\text{جرم محلول}} \times 10^6 = \frac{3/45}{5000} \times 10^6 = 690$$

جعبه ابزار:

مقایسه قدرت اسیدی اسیدهای ضعیف
فقط عبارت "ب" نادرست است؛ زیرا رابطه:

$$[\text{H}_3\text{O}^+].[\text{OH}^-] = 10^{-14}$$

فقط در دمای 25°C برقرار است که باید ذکر شود.

$$\text{pH} = 2/4 \Rightarrow [\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-\text{pH}} = 10^{-2/4} = 10^{-3} \times 10^{0/6} = 10^{-3} \times 10^{2 \log_{10} 2} = 10^{-3} \times 10^{\log_{10} 4} = 4 \times 10^{-3} \text{ mol.L}^{-1}$$

HCl(g) اسید آرنیوس و NaOH(s) باز آرنیوس است. (صفحه ۱۵ کتاب شیمی ۳ سؤال ۳)
سرعت واکنش فلز با اسید، با غلظت یون هیدرونیوم محلول رابطه مستقیم دارد و آن با pH محلول رابطه عکس دارد.
چالش سوال:

محاسبه غلظت یون هیدرونیوم از روی pH اعشاری

$$\text{pH} = 1 \Rightarrow M \cdot \alpha = 10^{-1} \Rightarrow M = 10^{-1} \text{ mol.L}^{-1} \times 0/2 \text{ L} = 0/02 \text{ mol HCl}$$

$$\text{pH} = 2 \Rightarrow M \cdot \alpha = 10^{-2} \Rightarrow M = 10^{-2} \text{ mol.L}^{-1} \times x \text{ L} = 0/01x \text{ mol HCl}$$

$$\text{pH}_{\text{نهایی}} = 1/4 \Rightarrow M_{\text{نهایی}} = 10^{-1/4} = 4 \times 10^{-2} \text{ mol.L}^{-1}$$

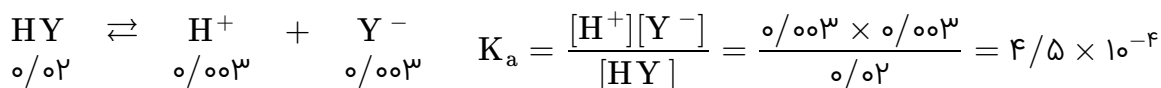
$$0/04 = \frac{0/02 + 0/01x}{0/2 + x} \Rightarrow x = 0/4 \text{ L یا } 400 \text{ mL}$$

بررسی عبارت‌های نادرست:

(ب) ثابت یونش هر باز معینی (K_b) صرفاً تابع دما است.

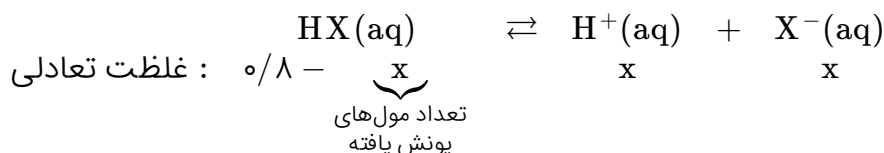
(پ) قدرت اسیدی به ثابت یونش اسیدی و درصد یونیده شدن آن بستگی دارد.

(ت) درصد یونیده شدن HCl از HF بیشتر است، پس غلظت Cl^- بیشتر از F^- می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: درست. اسید معده نسبت به آب گازدار خاصیت اسیدی بیشتری دارد. (اسید معده، هیدروکلریک اسید و اسید موجود در آب گازدار، کربنیک اسید است)؛ بنابراین غلظت یون هیدرونیوم (H^+) در آب گازدار نسبت به اسید معده، کمتر و در نتیجه غلظت یون هیدروکسید در آن بیشتر است. همچنین محلول آمونیاک یک محلول بازی است؛ بدیهی است که غلظت یون هیدروکسید در این محلول بیشتر از محلول اسیدی (آب گازدار) می‌باشد.
گزینه ۲: درست.

$$[\text{H}^+] = [\text{X}^-] = x = 1/6 \times 10^{-2} \text{ mol.L}^{-1}$$

$$\alpha = \frac{\text{تعداد مول‌های یونش یافته}}{\text{تعداد کل مول‌های حل شده}} \times 100 \Rightarrow \alpha = \frac{1/6 \times 10^{-2}}{0/8} \times 100 = 2\%$$

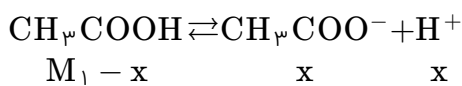
گزینه ۴: درست. در شرایط دما و غلظت یکسان، pH اسید قوی کمتر از اسید ضعیف و pH باز قوی بیشتر از باز ضعیف است؛ بنابراین تفاوت pH محلول یک اسید و باز ضعیف کمتر از تفاوت pH محلول محلول یک اسید و باز قوی می‌باشد.
توجه: آمونیاک و استیک اسید به ترتیب باز و اسید ضعیف و سدیم هیدروکسید و هیدرویدیک اسید به ترتیب باز و اسید قوی هستند.

باتوجه به مقادیر K_a داده شده، هر دو اسید ضعیف هستند، اما کلرواتانویک اسید نسبت به اتانویک اسید، اسید قوی‌تری است، چون K_a بزرگ‌تری دارد.
 ضمناً pH هر دو محلول برابر ۳ است؛ بنابراین:

$$\text{pH} = 3 \Rightarrow (\text{H}^+) = 10^{-3} \text{ mol.L}^{-1}$$

M_1 : غلظت مولار اتانویک اسید

x : مقدار تفکیک شده اسید

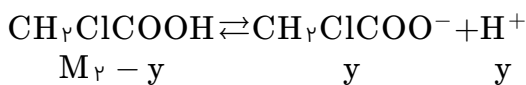

$$\begin{cases} [\text{CH}_3\text{COO}^-] = [\text{H}^+] = x = 10^{-3} \\ [\text{CH}_3\text{COOH}] = M_1 - 10^{-3} \end{cases}$$

$$K_a = \frac{[\text{CH}_3\text{COO}^-][\text{H}^+]}{[\text{CH}_3\text{COOH}]} \Rightarrow 2 \times 10^{-5} = \frac{10^{-3} \times 10^{-3}}{M_1 - 10^{-3}} \Rightarrow M_1 = \frac{102 \times 10^{-3}}{2}$$

M_2 : غلظت مولار کلرواتانویک اسید

y : مقدار تفکیک شده اسید

$$\begin{cases} [\text{CH}_2\text{ClCOO}^-] = [\text{H}^+] = y = 10^{-3} \\ [\text{CH}_2\text{ClCOOH}] = M_2 - 10^{-3} \end{cases}$$

$$K_a = \frac{[\text{CH}_2\text{ClCOO}^-][\text{H}^+]}{[\text{CH}_2\text{ClCOOH}]} \Rightarrow 2 \times 10^{-3} = \frac{10^{-3} \times 10^{-3}}{M_2 - 10^{-3}} \Rightarrow M_2 = \frac{3 \times 10^{-3}}{2}$$

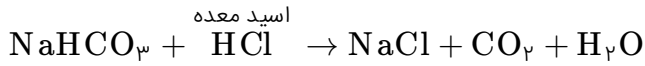
$$\frac{\text{غلظت مولار اسید قوی‌تر}}{\text{غلظت مولار اسید ضعیف‌تر}} = \frac{M_2}{M_1} = \frac{\frac{3 \times 10^{-3}}{2}}{\frac{102 \times 10^{-3}}{2}} = \frac{3}{102} \approx 0.03$$

$$\text{جرم مولی NaHCO}_3 = 23 + 1 + 12 + 3(16) = 84$$

$$\text{pH}_1 = 1/7 \rightarrow [\text{H}^+] = 10^{-1/7} = 10^{-2} \times 10^{0/7} = 2 \times 10^{-2} = 0/02 = M_1$$

$$\text{pH}_2 = 2/7 \rightarrow [\text{H}^+] = 10^{-2/7} = 10^{-3} \times 10^{0/7} = 2 \times 10^{-3} = 0/002 = M_2$$

$$\text{mol مصرفی HCl} = M_1 V_1 - M_2 V_2 = (0/02 \times 2) - (0/002 \times 2) = 0/04 - 0/004 = 0/036$$

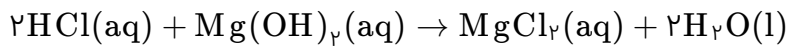
$$? \text{ g NaHCO}_3 = 0/036 \text{ mol HCl} \times \frac{1 \text{ mol NaHCO}_3}{1 \text{ mol HCl}} \times \frac{84 \text{ g NaHCO}_3}{1 \text{ mol NaHCO}_3} \simeq 3 \text{ g NaHCO}_3$$

نکته آموزشی ۱

ضد اسیدها داروهایی هستند که برای درمان و کاهش ناراحتی معده استفاده می‌شوند.

نکته آموزشی ۲

رایج‌ترین داروهای ضد اسید معده، شیره منیزی است که شامل منیزیم هیدروکسید است. این دارو با اسید معده به شکل زیر واکنش داده و آن را خنثی می‌کند و سبب کاهش اسید معده می‌شود.

نکته آموزشی ۳

جدول زیر مواد مؤثر موجود در ضد اسیدهای گوناگون را نشان می‌دهد:

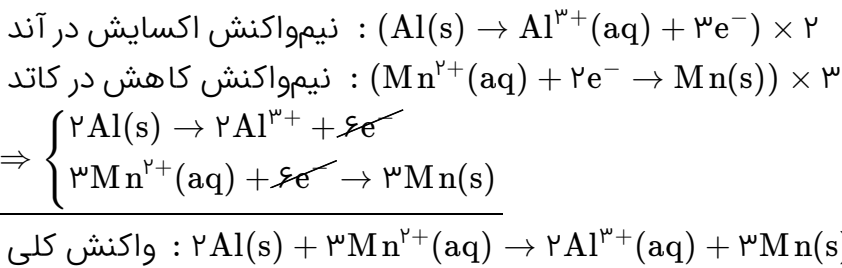
شماره ضد اسید	۱	۲	۳
ماده مؤثر	Al(OH) ₃ , NaHCO ₃	Al(OH) ₃ , Mg(OH) ₂	NaHCO ₃

غلظت یون هیدرونیوم در شیره معده حدوداً برابر $0/03 \text{ mol.L}^{-1}$ می‌باشد که pH آن برابر است با:

$$\text{pH} = -\log[\text{H}^+] = -\log 0/03 = 2 - \log 3 = 1/5$$

در این سلول گالوانی، آلومینیم آند و منگنز کاتد سلول می باشد.

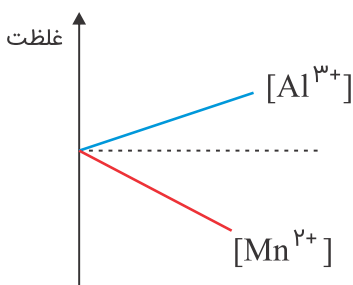
نیمواکنش های اکسایش و کاهش و واکنش کلی در سلول الکتروشیمیایی آلومینیم- منگنز به صورت زیر است:

بررسی عبارت ها:

عبارت اول: درست. باتوجه به نیمواکنش های اکسایش و کاهش موازنه شده، ۶ الکترون بین گونه کاهنده (Al) و گونه اکسند (Mn²⁺) مبادله می شود.

عبارت دوم: نادرست. در جریان واکنش، غلظت یون های Al³⁺ به تدریج افزایش و غلظت یون های Mn²⁺ به تدریج کاهش می یابد. از آنجاکه ضریب استوکیومتری Mn²⁺ بزرگ تر از ضریب استوکیومتری Al³⁺ است، تغییر غلظت یون های Mn²⁺ بیشتر از تغییر غلظت یون های Al³⁺ خواهد بود. به عبارت دیگر شیب تغییر غلظت یون های Mn²⁺ بزرگ تر از شیب تغییر غلظت Al³⁺ می باشد.

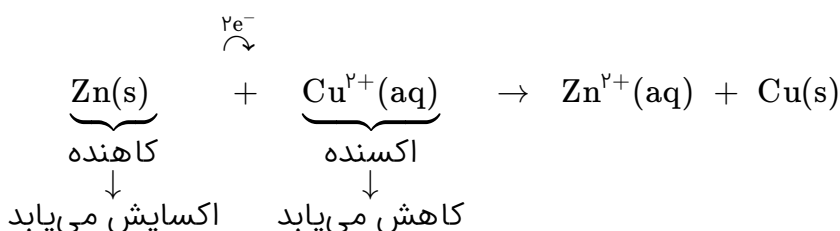

عبارت سوم: نادرست. در سلول گالوانی الکترون ها در مدار بیرونی از آند به کاتد حرکت می کنند. در قطب مثبت این سلول (کاتد سلول)، یون های منگنز موجود در محلول با گرفتن الکترون از تیغه فلزی، کاهش یافته و به صورت اتم فلزی به تیغ افزوده می شوند؛ بنابراین، جرم تیغه مثبت افزایش می یابد.

عبارت چهارم: نادرست. در کاتد سلول، یون های منگنز موجود در محلول منگنز (II) سولفات در نیمواکنش کاتدی شرکت کرده و کاهش می یابند؛ اما در آند سلول، نیمواکنش آندی مربوط به اکسایش تیغه آلومینیم است و محلول آلومینیم سولفات در نیمواکنش آندی شرکت نمی کند.

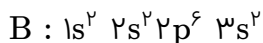
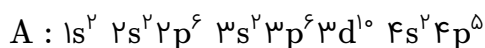
عبارت "ج" نادرست است.

چون هر اتم Zn دو الکترون از دست می دهد و هر یون Cu²⁺ دو الکترون می گیرد و رسوب می کند. به عبارت دیگر به ازای ورود هر Zn²⁺ به محلول، یک کاتیون Cu²⁺ از محلول خارج می گردد. لذا غلظت کلی کاتیون ها تغییری نمی کند.

واکنش های خودبه خودی به طور کلی به سمت تولید فرآورده های پایدارتر پیش می روند پس Zn²⁺ پایدارتر از Cu²⁺ است.

عبارت‌های اول، سوم و چهارم درست‌اند.
ابتدا باتوجه به ساختار لایه‌ای اتم‌های A و B، آرایش الکترونی آن‌ها را رسم می‌کنیم:

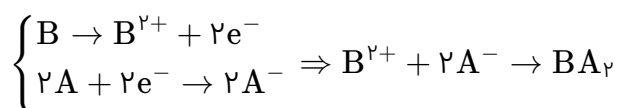
بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: درست. اتم A، هالوژن دوره چهارم جدول تناوبی است (Br). این عنصر در لایه ظرفیت خود ۷ الکترون داشته و با گرفتن یک الکترون به آرایش گاز نجیب هم‌دوره خود (36Kr) می‌رسد.

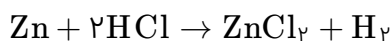
عبارت دوم: نادرست. اتم B فلز قلیایی خاکی از دوره سوم جدول تناوبی است (Mg). این عنصر در واکنش‌ها الکترون از دست داده و دچار اکسایش می‌شود؛ بنابراین یک عنصر کاهنده است نه اکسنده!

عبارت سوم: درست. همان طور که گفته شد عنصر A یک هالوژن است که در لایه ظرفیت خود ۷ الکترون داشته و با گرفتن یک الکترون به یون پایدار A^- تبدیل می‌شود. ($A + e^- \rightarrow A^-$)

عبارت چهارم: درست. باتوجه به نیم‌واکنش‌های زیر، به ازای مبادله دو مول الکترون، یک مول فرآورده تشکیل می‌شود.

فلزات مس، نقره، پلاتین و جیوه با هیدروکلریک اسید واکنش نمی‌دهند بنابراین گاز هیدروژن تولید شده، ناشی از واکنش فلز روی با HCl است.

ابتدا حساب می‌کنیم برای تولید ۲ لیتر گاز هیدروژن چند گرم فلز روی مصرف شده است.

روش اول: کسر تبدیل

$$2 \text{ L } H_2 \times \frac{0.08 \text{ g } H_2}{1 \text{ L } H_2} \times \frac{1 \text{ mol } H_2}{2 \text{ g } H_2} \times \frac{1 \text{ mol } Zn}{1 \text{ mol } H_2} \times \frac{65 \text{ g } Zn}{1 \text{ mol } Zn} = 5/2 \text{ g } Zn$$

روش دوم: تناسب

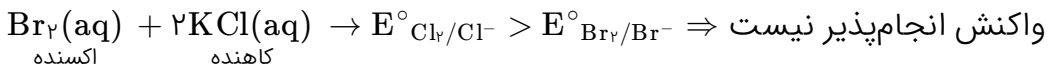
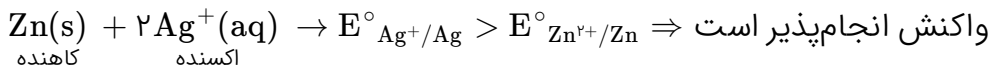
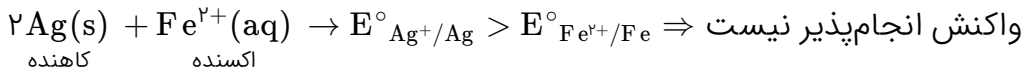
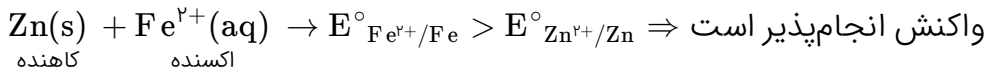
$$\frac{V_{H_2}(\text{L}) \times d(\text{g} \cdot \text{L}^{-1})}{\text{جرم مولی} \times \text{ضریب}} = \frac{\text{g } Zn}{\text{جرم مولی} \times \text{ضریب}} \Rightarrow \frac{2 \times 0.08}{1 \times 2} = \frac{x \text{ g } Zn}{1 \times 65} \Rightarrow x = 5/2 \text{ g } Zn$$

از ۲۰ گرم آلیاژ نقره و روی، ۵/۲ گرم آن مربوط به فلز روی است بنابراین:

$$\text{جرم نقره} = 20 - 5/2 = 14/2 \text{ g}$$

$$\text{درصد نقره} = \frac{\text{جرم نقره در آلیاژ}}{\text{جرم آلیاژ}} \times 100 = \frac{14/2}{20} \times 100 = 70\%$$

واکنشی انجام پذیر است که در آن پتانسیل کاهش استاندارد ذره اکسنده آن بزرگتر از ذره کاهنده آن باشد.

عبارت‌های سوم و چهارم درست هستند.

بررسی سایر عبارت‌ها:

عبارت اول: نادرست. لیتیم در بین فلزها کمترین چگالی و کمترین E° را دارد. کمترین چگالی در بین عنصرها مربوط به H_2 است.

عبارت دوم: نادرست. باتری‌های دگمه‌ای در تلفن همراه و رایانه قابل حمل کاربرد ندارند.